Published and distributed under permit (No. 781), authorized by the Act of October 6, 1917, on file at the Post Office of Jersey City, New Jersey. — By order of the President, A. S. BURLESON, Postmaster General.

СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ — РІК XXX. — Число 95. — Джерзи Сіті, Н. Дж., середа, 26. цвітня, 1922. — VOL. XXX. — No. 95. — Jersey City, N. J., Wednesday, April 26, 1922. — THREE CENTS

КРАЙНА ПОРА КІНЧИТИ ПОЗИЧКУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ОБОРОНИ!

МАЙНЕРИ ПРОТИ ПРАВНОСТИ СУДУ

ЧАРЛСТАВН, Вест Верджінія, 24. цвітня. — Процес проти кількох соток майнерів, обжалованих за ріжні злочини в звязку з походом страйкуючих майнерів минувшого вересня, почався нині судом над 23 урядниками і членами майнерської юнії Де Юнайтид Майн Веркерс оф Америка, котрих суд вибрав як першу частину обжалованих.

Зараз на вступі процесу оборона внесла протест проти правности суду, а саме проти неправосильности обжаловання обвинених за державну зраду. Адвокати обжалованих виказували, що обжаловане за зраду не було стилізоване формально так, як повинно бути, та що вчинки, які закидуєть ся обжалованим, в своїй суті не становлять злочинну державної зради. По довшій промові прокуратора, котрий здавав собі добре справу з того, що виграна оборони в сій точці зробилаб майже ввесь процес неможливим, суд завісив розправу, поки не застановить ся над піднесеним обороною питанням.

На розправу прибули силенні маси народа навіть з подальшої околиці. Лише мала частина цікавих змогла дістатися на салю розправ.

ПОЧИНАЮТЬ СУДОВУ РОСПРАВУ ПРОТИ ГУБЕРНАТОРА СТЕЙТУ

ВОКЕҐЕН, Илиной, 24. цвітня. — Нині розпочалася тут розправа проти стейтового губернатора Лена Смола, обжалованого за змову з Едвардом Кертисом, його братом Верноном Кертисом та Фредом Стерлингом, котрої ціллю було обманство стейту та народа Илиной.

На лаві обжалованих нема Едварда Кертиса, котрий вже помер. Від часу, як велика лава присяжних суддів („ґренд джурі") видала своє оречення, що губернатор та його приятелі мають бути поставлені перед суд яко обжаловані за тяжке спроневіренне народнього довіря, минуло вже понад 9 місяців.

Перший день розправи проминув на добиранню лави присяжних суддів. Як сподіються обі сторони, ся справа забере що найменче цілий тиждень.

НОВИЙ ЗАКОНОПРОЕКТ ПРО БОНУС

ВАШІНҐТОН, 24. цвітня. — Провідники більшости в конґресі вже погодилися щодо законопроекта про жовнірський бонус.

Ухвалений уже комісією палати послів законопроект буде зложений до коша, так як проти нього заявився президент Гардинґ, бо він не має в собі постанови про жерело фондів на сей державний видаток. На його місце сенатова комісія предложить новий проект, який не має вже недостач, яка наражувала дотеперішні біли на вето президента.

ПАЧКУЮТЬ ІМІҐРАНТІВ

ТАМПА, Флорида, 24. цвітня. — Місцевий іміґраційний уряд подає до відома, що нині арештовано тут девятьох людий, в тім числі капітана корабля і залогу вітрильного корабля „Ета Милдред", котрі минувшої суботи висадили тут на беріг 23 Китайців, привезених з Куби.

Китайці повтікали до міста, а іміґраційним урядникам не вдалося спіймати ані одного з них. Капітан корабля признався, що він посадив Китайців на свій корабель в порті Карденас на острові Кубі і що йому обіцяно за перевіз їх до Злучених Держав півтретя тисячі долярів.

ЗАСУДИЛИ ДВІ ЖІНКИ ЗА РОЗДАВАННЄ АНАРХІСТИЧНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

НЮ ЙОРК, 24. цвітня. — Лава присяжних суддів перед окружним судом в Бронксі (дільниці міста Ню Йорку), що розбирала справу пані Мині Уалнин та Тини Джурсон, обжалованих за поширюванне анархістичної літератури, признала обі женщини винуваті закиненого їм злочину. Судя приказав жінкам зголоситися дня 3. мая по вирок. Вчувши вирок, обжаловані стали плакати так голосно, що їх ридання чути було в цілому судовому будинку.

БОРОТЬБА ЗА МИТОВИЙ ЗАКОН

ВАШІНҐТОН, 24. цвітня. — В сенаті почалася нині дебата над предложенням конґресови митовим законопроектом.

О скілько судити з числа сенаторів, присутних на сих дебатах, сенат справою не дуже то інтересується, коли підчас найгорячійшої дебати на сали було всего кількох членів сенату. Провід в дебаті вели оба сенатори з Юти, при чім сенатор Смут обороняв митовий законопроект, а Кінґ пятнував його непомірковними словами.

ЖІНОЧІ ОРГАНІЗАЦІЇ ЗА ВЕЛИКОЮ АРМІЄЮ

ВАШІНҐТОН, 24. цвітня. — Спеціяльна делеґація жіночих організацій стейтів Месечусетс та Меріленд предложила сенатовому комітетови для військових справ ухвали сих організацій, спротивляючіся зменченню величини американської армії понизше 150,000 мужа.

Делеґація виступала дуже остро проти резолюцій за зменченнем американської армії, принятих на недавній все-американській конференції жінок у Балтимор.

ПОСИЛАЮТЬ ВОЄННІ КОРАБЛІ НА КИТАЙСЬКІ ВОДИ.

ВАШІНҐТОН, 24. цвітня. — Американський воєнний корабель „Гюрон" дістав від міністерства фльоти приказ вихати зараз з порту Манили та плисти на китайські води.

Приказ стоїть в звязи з боротьбою межи полудневою та північною частю Китаю і має на цілі охорону Американців, якщо вони були б в небезпеці.

БЕЗДРОТНИЙ ТЕЛЕФОН У ВИБОРЧІЙ КАМПАНІЇ

Підчас федеральних виборів на сенаторів в стейті Індіяна стає проти себе кількох кандидатів, межи ними теперішний сенатор Ню. Він вже обїзджає стейт з кандидатською промовою. В богато случаях послугується бездротним телефоном (котрий по англійськи звичайно називають „радіо"). За його старанням в ріжних місцевостях примінено великі салі для відбирання його промов. В них уміщено машини бездротного телефону, котрі будуть пересилати промови кандидата. Зібрана на сали публика буде вислухувати промови, виголошені кандидатом на кількадесять, а то й кількасот миль звідти.

МАЛИ ОБМАНЮВАТИ МІСТО ЗА ВОДУ.

До міського уряду в Ню Йорку дійшли вісти, що кількох властителів домів та фабрик на горі міста, котрі зживають велику масу води, поманіпулювали щось коло приладів мірення води і при помочи сього обманюють місто на поважні суми при плаченню водного податку. Місто розвело слідство в тій справі.

КОШТОВНА ГОСТИНА.

На корабли „Олимпик" виїхав в суботу з Америки князь Могамед Алі Ібраґім, братанич новоіменованого короля Єгипту. Побув він в Злучених Державах всего три місяці, і за сей час витратив зі своєї річної пенсії, що виносить 200.000 долярів, 60.000 долярів. Значить, одна доба коштувала князя понад 600 долярів. Американські газети кажуть, що не доба, а ніч.

УПАВ ВЕЛИКИЙ МЕТЕОР.

Ціла полуднева частина стейту Ню Джерзі оглядала в неділю, коло девятої години вечером величезний метеор (падаючу звізду). Метеор появився на обрію як велика огненна куля, що тягнула за собою огненний хвіст, наче комета (хвостова звізда). Перелетівши більший простір неба, куля розпукнулася з великим гуком, котрий можна було чути на 30 миль довкола. Поліція і населенне стало шукати відломків метеора, які, як припускають, могли попадати на землю.

УКРАЇНСЬКА ДЕЛЕҐАЦІЯ В ОТАВІ СТОЛИЦІ КАНАДИ.

ОТАВА, Онтеріо, столиця, Канади, 11. цвітня. — У премієра міністрів, Мекензі Кінґа, була нині делеґація від Українського Національного Союза в Східній Канаді з домаганнем незавмсимости для Східної Галичини, яка є тепер під військовою окупацією Польщі. Делеґація складала ся з А. Т. Кібзея. о. В. Гіґейчука і Любинського з Отави.

Делеґація обговорила з премієром положенє Галичини і предложила петицію. Делеґати домагались передівсім, щоби правительство завізвало канадійських делеґатів на конференцію в Генуї, аби вони там настали на право до свободи, незавмсимости і самовизначення цілої української території так у бувшій Австро-Угорщині як і в Росії, і щоби відтепер ніяка військова сила ані нація чи група націй не сміла рішати про долю народів, над якими не має права панувати, кромі права сили.

Премієр Кінґ обіцяв звернути канадійським делеґатам в Генуї увагу на поставлені домагання.

ДЕСЯТЬ МІЛІОНІВ АВТОМОБІЛІВ В АМЕРИЦІ

В 1921-ім році було в Злучених Державах 10.448,632 всякого рода моторових возів (автомобілів, транспортових „троків" і т. д.), більш як міліон більше як в попереднім році. Найбільший приріст в ужитку автомобілів виказують індустріяльні округи; на фармах їх число збільшилося теж, та не в такій мірі. На початку 1913-го року в Злучених Державах лиш один міліон всяких моторових возів; з того часу прибувало їх приблизно по міліонови що року.

В звязку з таким збільшенням моторового руху стоїть будова федеральної системи битих доріг, яка має обіймати 180.000 миль шляху. З того 60.000 миль вже вибудовано, а 120.000 намічено для будови. На ті дороги уряд призначував доси по 75.000.000 долярів річно і таку-ж суму добавляли стейти. Обличують, що при таких самих фінансових коштах на будуче вибудуванне цілої системи забере яких пятнайцять літ.

ВІДПОРУЧНИК ГАЛИЦЬКОГО УРЯДУ В БРАЗИЛІЇ

Проф. Петро Карманський, відпоручник Галицького Уряду, прибув по 25 днях їзди 20. лютого с. р. до Ріо де Женейро. Відтам поїхав до Пруденттополіс, де його повитали представники місцевих українських організацій.

СТРАШНИЙ ВЧИНОК СПОКІЙНОЇ ЛЮДИНИ

До одної поліційної стації в Ню Йорку заходить в ночі з неділі на понеділок яких 30 літ маючий мущина. Діставшися до урядника, що повнив нічну службу, він спитався його: „Ви мене знаєте, чіф?"

„Певно", — відповідає урядник, — „Ви є Мар Елерс, що живе в домі Лапорте на улиці Юніон".

„Справді так. Дайте мені закурити, а я вам скажу добру історію" — каже далі прихожий.

Полісмен добув папіросницю. Подав. Закурили. Прохожий потягнув кілька разів, а потім вдивився в полісмена і каже:

„Я лиш що забив свою жінку і хлопця".

Полісмен поглянув на нього, чи не пяний він. Ні. Видно тверезий.

„Не дури мене", — каже полісмен.

„Не віриш, піди й подивися самий".

Урядник казав полісменам стерегти прохожого і не випускати зі стації, поки не верне. Самий пішов до його дому. Там він зараз дізнався, що його гість не збрехав. Елерс спровадився на своє нове мешкання яких сім місяців тому. Його родина складається з жінки, 7-літнього хлопця та двоїх 3-літних близнючок. Послідними часами він бідував тяжко і сварився зі своєю жено мало не кождого дня. Вечером в неділю, коли муж вернув домів, видно в дуже пригнобленім настрою, жінка була в мешканню сусід, від котрих вони наймали мешканне. Коли вона хотіла вернути до свого мешкання, застала двері до мешкання замкнені. На її стукання муж не відповідав. Доперва як сусідка вставилася за женою, сказав муж, щоби жена йшла домів, а він її отворить мешканне. Дійсно двері отворилися, і обі жінки побачили Елерса з рушницею в руках. Довго не вагаючися, він вимірив жінці в груди і стрілив. Ранена в груди впала на землю. Муж вернувся до мешкання, набив рушницю ще раз і другий набій впакував свому малому синови, що розбудився на гук вистрілу, що вбив його матір. Лютий батько бувби теж убив і двоє малих дітий, але при набиванню рушниці втретє патрона йому загнулася в нервових руках і не хотіла зайти в дуло. Як він казав на поліції, не маючи, що тоді робити, він пішов на поліцію. Поліційний урядник завізвав зараз лікаря, але сей застав жінку вбийника вже без життя. Хлопця раненого в черево, відставлено зараз до шпитала, де він помер в десять минут при приїзді. Поліція арештувала батька під закидом подвійного убивства.

ЖОВНІР З АРМІЇ НАПОЛЕОНА.

В Кракові мешкає Мечислав Красінські, який брав участь у війнах Аполеона Бонапарте. Він числить тепер 130 літ від роду і є здоровий, мимо важких матеріяльних умов свойого життя.

НА КОРОЛІВСЬКОМУ ОБІДІ БОЛЬШЕВИКИ НЕ Є БОЛЬШЕВИКАМИ

ЧІЧЕРІНОВИ ІТАЛІЙСЬКИЙ КОРОЛЬ ТАК СПОДОБАВСЯ, ЩО ХОТІВ БИ ЙОГО ЗА КОРОЛЯ РОСІЇ.

ҐЕНУЯ, Італія, 24. цвітня. — Ціла італійська преса пише про участь большевицьких комісарів Юрія Чічеріна і Леоніда Красіна в принятію, яке уладив на воєнному кораблі італійський король Віктор Емануїл.

Італійська преса пригадує, що ледви кілька днів тому др. Філіппетті, посадник міста Медіоляну, котрий є соціялістом, відказався від участи в міжнародній виставі, з причини, що її отворив король. Навіть угодовий італійський соціялістичний посол Канепа, котрий був міністром поживи в кабінеті Нітті, відказався приняти участь в обіді короля.

З тих і подібних причин Італійці побоювались, що большевики, яко крайні соціялісти і революціонери, не візьмуть участи в обіді короля. А коли недавно давав обід італійський премієр Факта, то поминено тост на здоровлє короля, з уваги, що були сумніви, чи большевицькі комісари встануть разом з другими, як пити-муть на здоровлє короля.

Одначе большевицькі комісари розвіяли всі сумніви. Вони не тільки прийшли на королівський обід, але й поводились цілком по буржуазному. А коли про сумніви щодо комісарів дізнався Чічерін, він заявив: „Ми можемо бути большевиками, але наше поведенне є добре. Певна річ, що ми були би встали і пили на здоровлє короля. Ми не годимося з монархіями, але ми ніколи не були би такими простаками, аби робити афронт (обиду) голові держави, якого ми є гістьми".

На королівському обіді комісар Чічерін сидів напроти архиепископа Генуї і з ним сердечно розмовляв. Він заявив архиепископови, що умови для католицької церкви і священства в Росії є знамениті, бо большевицьке правлінне забезпечило „повну рівність і свободу всіх віросповідань, зовсім як в Америці". Генуенський архиепископ висловив своє вдоволенне ізза сеї заяви і додав, що се може причинитись до злуки католицької церкви з православною.

Дневник „Секоло" пише, що коли до Чічеріна прийшов один італійський соціялістичний посол і докоряв йому, що приняв запрошенне на королівський обід, він йому відповів так:

„Чому-ж би не мав я віддати пошани голові вашої держави? Якби лише ми мали вашого короля в Росії, ми-б його коронували королем Росії!"

ПУАНКАРЕ ГРОЗИТЬ' ЩО ФРАНЦІЯ ПОКИНЕ ҐЕНУЕНСЬКУ КОНФЕРЕНЦІЮ

ПАРИЖ, 24. цвітня. — Сьогодня промовляв французький премієр Раймонд Пуанкаре в Бар ле Дік. У промові він загрозив, що коли ґенуенська конференція не буде поступати згідно з постановами конференції в Кан, у Франції, то він відкличе французьку делеґацію з Генуї і буде поступати на власну руку, хотяйби мав на власну руку виконати наїзд на Німеччину, аби змусити її до точного виконання постанов версайського договору.

ЗАПОВІДАЮТЬ БАНКОВУ КОНФЕРЕНЦІЮ В ЛОНДОНІ

ЛОНДОН, 24. цвітня. — Сюди вернувся з Генуї британський міністер скарбу сер Роберт Горн, щоби виголосити в парляменті буджетову промову.

Він заявив, що Англійський Банк скличе банкову нараду до Лондону, на яку запросить також Американський Федеральний Резервовий Банк. Метою сеї наради буде привернення правильного стану европейських гроший.

МОСКАЛІ ХОТЯТЬ ЩЕ РОСИЙСЬКО-МАДЯРСЬКОГО ДОГОВОРУ

ЛОНДОН, 24. цвітня. — Сюди наспіли вісти з Генуї, що там ведуться тайні переговори між російською і мадярською делеґацією для заключення російсько-мадярського договору.

КАЖУТЬ ЩО ЛЕНІН І ГІНЦЕ УЛОЖИЛИ НІМЕЦЬКО-РОСІЙСЬКИЙ ДОГОВІР

РИГА, столиця Латвії, 24. цвітня. — З тутешніх поінформованих кругах заявляють, що Великодний німецько-російський договір уложив Ленін разом з німецьким дипльоматом, адміралом Павлом фон Гінце, який в сій цілі потайки прибув до Москви.

НАРОД НА УКРАЇНІ ВИМИРАЄ МАСОВО З ГОЛОДУ.

БЕРЛІН, 7 цвітня. (Вл. кор. „Свободи"). — Совітські бездротні телеграми через Царгород подають нові страшні відомости про голод на Україні.

У Херсоні смертність незвичайно зросла. За один день 22. березня (марта) до лікарень привезено ослаблених голодом 70 людий, з яких 28 зараз померло.

У колоніях Львово, Нововоронцовка та Іванівка, херсонського повіта, щоденно вмирають з голоду сотні людий. У НОВОАРХАНГЕЛЬСКУ ВМЕРЛИ ВСІ ДІТИ. Людність ратуєть ся тим, що викопує із землі коріннє якоїсь ростини, що нагадує люцерну їдять його але від сього хорують на жолудок і вмирають.

У Бердянську ширять ся випадки божевілля й самогубства ізза голоду. У Маріюпольському повіті по многих селах число померших з голоду рахується тисячами. Живі не мають сил ховати мерців.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893.
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays, at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 3, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА.	
Three cents the copy.		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates.		В Джерзи Сіті і заграницею.	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За зміну місця адреси платиться 10 центів.

Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1888 Montgomery.

За оголошення редакція не відповідає.

З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Адреса: "SVOBODA", 83 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

ЯК ДОВЕРШИТИ ПОЗИЧКУ?

Один читач „Свободи" з Филаделфії, Па., прислав нам такий лист.

Хвальна Редакціє: — Справа УСПІШНОГО докінчення Позички Національної Оборони є справою найбільшої ваги в теперішню хвилю.

Не стану говорити про значінне Позички для української справи, бо ми всі її добре знаємо і розуміємо. Але хочу сказати слово про УСПІШНЕ закінченнє Позички.

Як ми досі вспіли зібрати $90,000, то ми повинні дозбирати ще й ту решту, ту десяту частину цілої Позички, тих ДЕСЯТЬ ТИСЯЧ ДОЛЯРІВ. Бо якби Позичка не була зібрана, то був би удар для всіх Українців, а якби Позичка стала на самому докінченню, то був би подвійний удар. Я вірю, таксамо як „Свобода" вірить, що Позичка буде довершена, але я желав би собі, аби ми не перетягали означеного часу, а довершили до означеної пори, або і скорше.

Тому я не радив би ЧЕКАТИ НІКОМУ НА НІКОГО, але взятись усім до діла і кождому за себе сповнити свій обовязок. Як бракує десята часть Позички, то нема іншої ради, тільки ТІ, ЩО ЗЛОЖИЛИ 9 ЧАСТИН, ПОВИННІ РОЗІБРАТИ НА СЕБЕ І ТУ ДЕСЯТУ ЧАСТИНКУ.

Я міркую так: Що котра громада зложила наприклад 5,000 долярів, нехай сейчас доложить ще 500 долярів; котра 1000 то 100; котра 500 то 50—і так Позичка зараз буде довершена. Дійсно не ждім на трутнів, бо трутні все трутнями останутьcя, а числім тілько на ті пильні пчілки, котрі все працюють для громади.

І ще одно! Громади не мусять зложити тілько 10-ту частину того, що досі зложили, і на тім перестати. КОЖДА ГРОМАДА ПОВИННА ТЕПЕР НА ЗАКІНЧЕННЄ СТАРАТИСЬ ДАТИ ЩЕ НА ПОЗИЧКУ ЯК НАЙБІЛЬШЕ! Бо може таке трафитись, що декотра громада вже не доложить, а друга річ, що ми повинні ПЕРЕВИСШИТИ ПОЗИЧКУ, бо то буде перший знак, що ми не хочемо приставнути у боротьбі за висвободженне нашого старого краю, але будемо ту боротьбу і далі продовжати аж до повного успіху.

Отже, Браття Громадяни! Кличе нас наш рідний край і його правне і виборне Правительство дати їм поміч, тож даймо і даймо скоро!

Ще є місяць часу, але ми не ждім 4 неділі, а сповнім діло до двох тижнів!

Гаразд! М. К.

• • •

До сього листа ми тільки додамо, що се є здорова гадка і дійсно слід пійти за нею усім нашим громадам в Америці.

Чим скорше Українці в Америці докінчать Позичку, тим скорше зможуть подумати про те, як далі помагати рідному краєви в його тяжкій визвольній боротьбі.

ЧИ СЕ МОЖЕ ЩО ИНЧОГО?

—o—

Кілька місяців тому назад большевицькі та ляцькі прихвосні серед американських Українців не минали нагоди, щоби напасти на галицьких Українців за їх протести до Ліґи Народів. Писалися тоді довжезні статті підляті дуже революційним сосом, в котрих пятнувалося як зрадників українського народа кождого Українця, котрий важивбися сказати членам Ліґи Народів, що Галичина се не польський, а український край. Польські та московські наймити подали собі руку в боротьбі проти д-ра Петрушевича, котрому все таки вдалося виборoти від Ліґи Народів признання, що Східна Галичина не є частиною Польщі і нею не повинна бути. Говорилося тоді в польських та московських статтях, що Ліґа Народів буржуазна інституція, до котрої не повинні вдаватися представники українського народу, зложеного майже виключно зі селян і робітників. Один польський підлизач аж заслинювався, нападаючи в довжезних статтях на д-ра Петрушевича за його, як називав сей підлизач, залицяння до Ліґузі.

Минуло від того часу вже кілька місяців і самі таки пани покровителі наших підлизайків пішли в зальоти до тої самої Ліґусі. Не лише що большевицькі та ляцькі політики пішли говорити зі західно-европейською буржуазією на ґенуенській конференції. Що більше, в своїй першій промові на тій конференції провідник московської делеґації Чічерін заявив іменем большевицького уряду готовість приступити до якоїнебудь спілки европейських держав, будь се Ліґа Народів, чи що инчого.

Наські революціонери, котрі довжезні статті писали проти д-ра Петрушевича за його зносини з Ліґою Народів, ані слова докору не найшли проти московських большевицьких дипльоматів за їх „залицяння до Ліґусі". Видно, раби знають свою службу добре, і кусають лише сусідів, а не своі охлаподавців.

АДРЕСА ҐЕНУЕНСЬКОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ.

Меморіяли і телеґрами до ґенуенської економічної конференції слід адресувати так:

ECONOMIC CONFERENCE, GENOA, ITALY.

З ПРИВОДУ СМЕРТИ КАРЛА ҐАБСБУРҐА.

(Від власного кореспондента).

Останній цісар Австро-Угорщини, Карло Габсбурґ, який помер 1. цвітня в місті Фунчалю на острові Мадейрі, куди його заслали дaржави антанти, — заслугує на увагу з двох причин: як останній з Габсбурґів монарх Австро-Угорщини, яка за його панування розпалася, і як монарх, що панував також над українськими землями які належали до Австро-Угорщини.

Карло вступив на престол Австро-Угорщини в падолисті 1916 р., після смерти Франца Йосифа І, який панував від 1848 р. В хвилі вступлення на престол було йому 29 літ.

Спосіб, як Карло став цісарем, дуже характеристичний для ідеї монархізму.

Монархісти поборюють ідею републики арґументом, що в републиці вибір голови держави залежить від „темної товпи", від виборчої аґітації і т. д., словом, від сліпого припадку.

Погляньмо, як було з Карлом.

Наступником престола в Австро-Угорщині був найперше син Франца Йосифа І., **Рудольф.** Коли той помер, наступником престола став Габсбурґ з иншої лінії, **Франц Фердинанд.** Звичайним порядком він мав стати цісарем, а по нім мав би стати цісарем його найстарший син. Але Франц Фердинанд був жонатий не з жінкою „королівської крови", тільки з чеською ґрафянкою Хотеківною, і тому мусів в імени своїх дітий зректися всяких прав до престола. Наслідком сього ще тоді, як Франц Фердинанд сам був тільки наступником престола, призначено вже і для нього наступника престолац знов з иншої Габсбурської лінії, власне в особі Карла.

Сам Франц Фердинанд таки не діждався цісарської корони. Дня 25. червня 1914 р. погиб разом з своєю жінкою в Сараєві від кулі сербського патріота, який уважав Габсбурґів гнобителями і ворогами тої части сербського народу, що належала до Австро-Угорщини.

Через смерть Франца Фердинанда Карло став уже безпосереднім наступником престола. І коли в падолисті 1916 р. помер Франц Йосиф І., Карло вступив на престол.

Подумайте, скільки **сліпих припадків** склалося на те, що Карло став цісарем! Коли-б не смерть Рудольфа, або не подружє Франца Фердинанда, Карло ніколи не став би був цісарем; Коли-б не сербський замах на Франца Фердинанда, Карло хто знає скільки мусів би ждати на цісарську корону. Словом, коли говорити про „сліпий припадок", то се без порівнання більше відноситься до монарха, ніж до голови републики.

Вступаючи на престол, Карло мав 29 літ. Тимчасом в Австрії, щоб мати право бути вибраним до порляменту, треба мати 30 літ. Значить від посла, який творив тільки одну 500-ну часть законодатного тіла держави, закон вимагав більшої зрілости, ніж та, яку мав останній цісар Австро-Угорщини, вступаючи на престол. Та Карло міг мати не 29, а богато менше літ, — все одно став би був цісарем. Адже Франц Йосиф вступив на престол як 18-літній хлопець!

Віддавати долю держави в руки президента републики, якого вибрав нарід і який для того, щоб бути вибраним, мусить перед тим визначитися в політичнім життю, є зле. Але щоб доля держави попадала в руки найзеленійшого хлопця, тільки тому, що він уродився в родині монарха, — се має бути ідеально добре. Так кажуть монархісти і сей противний здоровому розумови погляд хотять прищепити українські монархісти також українському народови.

Карло вступив на престол після двох літ світової війни. З писань державних мужів і ґенералів центральних держав, які вони оголсили після закінчення світової війни, виходить, що вже тоді центральні держави не мали надії на побіду.

Швидко після вступлення Карла на престол Німеччина й Австро-Угорщина звернулися з першим мировим предложенням до держав антанти. Та се предложенне держави антанти відкинули і війна велася далі.

Коли з початком 1917 р. до війни по стороні держав антанти приступили також Злучені Держави Північної Америки, стало ясно, що центральні держави війну програють.

В 1918 р. Карло через братів своєї жінки Зити, з роду Бурбонів, які служили в бельгійській армії, старався виєднати в держав антанти заключенне окремого мира, за якого ціну готов був розірвати союз з Німеччиною. Одначе се йому не вдалося, тільки стягнуло на нього ненависть у Німеччині, що відчувається і в посмертних згадках німецької преси про нього.

У внутрішній політиці Карло привернув права парляменту, який від початку світової війни аж до смерти Франца Йосифа І. був замкнений.

Сей абсолютистичний режім, який панував в Австрії від початку світової війни аж до смерти Франца Йосифа І. був причиною замаху д-ра Фрідріха Адлера, німецького соціяльного демократа, на президента міністрів ґр. Штірка. Смерть ґр. Штірка була осторогою проти дальшого абсолютизму.

Вибух світової війни показав, що Австро-Угорщина віджила свій час. Кождий з народів Австро-Угорщини — з виїмком Німців і Мадярів, які були народами пануючими, — бажав державної самостійности. Вимушеним заявам вірности зовсім не відповідало внутрішнє почуттє народів.

Чехи від самого початку війни стали по стороні ворогів Австро-Угорщини. Складаючи вимушені заяви вірности, вони рівночасно через свої явні орґанізації в державах антанти і тайні організації в краю працювали над розбиттем Австро-Угорщини й утворенням самостійної чеської держави.

Південні Славяни стояли, загалом беручи, на такім становищі як Чехи.

Італійці хотіли зєдинення з Італією і найвідважнійші з них боролися в італійській армії проти Австро-Угорщини.

Поляки — як відомо — поділилися на дві ґрупи: одна змагала для відбудування Польщі при помочи держав антанти, друга — при помочи Австро-Угорщини й Німеччини. Ся друга ґрупа — хоч стояла по стороні Австрії — своїм змаганнем була ворожа для Австрії, бо стояла на тім, що Австрія повинна відступити цілу провінцію Галичину для Польщі.

Українці Галичини й Буковини, які до упадку ворожої України царської Росії не мали иншого виходу як стати по стороні центральних держав, бо визволеннє України могло прийти тільки через розбиттє Росії, — в дійсности також зверталися проти Австрії, бо українським ідеалом було зєдиненнє всіх українських земель в самостійну українську державу, а се означало відділеннє від Австрії української Галичини, Буковини і Закарпаття.

Словом, змагання народів Австро-Угорщини до державної незалежности і зєдинення були **засудом смерти** для Австро-Угорщини.

Очевидно, якби світової війни не було, Австро-Угорщина могла би була ще довго істнувати. Кождий нарід Австро-Угорщини з окрема був за малий і слабий, щоб могти відірватися від монархії й утворити власну державу. А інтереси окремих народів Австро-Угорщини були такі ріжнородні, що про спільну акцію не могло бути мови. Тому Австро-Угорщина, коли-б не було світової війни, могла ще довго проістнувати. Народи Австро-Угорщини не збиралися її розвалювати, тільки реформувати, — відсуваючи здійсненнє ідеалу державної незалежности і зєдинення в неозначено далеку будучність.

Для характеристики сього настрою народів Австро-Угорщини може послужити отся подробиця: З початком 1914 р. більший круг політиків і учених ріжних народів Австро-Угорщини плянував заложити товариство з латиською назвою „Нова Австрія", яке мало би за ціль взаїмне примиренне народів Австро-Угорщини. До ініціяторів того товариства належав також теперішній президент Чесько-словацької Републики проф. Масарик, який з вибухом світової війни став головним представником змагань Чехів до державної незалежности. Значить, і він тоді ще не думав про близку можливість розбиття Австро-Угорщини й утворення самостійної чеської держави.

Та коли вибухла світова війна, в усіх народів Австро-Угорщини вступила надія на осяґненнє державної незалежности і зєдинення, а ся надія так чи инакше зверталася проти Австро-Угорщини.

В такиж обставинах, які витворилися в світовій війні, тільки рішуча побіда центральних держав над державами антанти могла вратувати Австро-Угорщину. Тоді народи Австро-Угорщини були-б **мусіли** помиритися з її істнуванням і старалися би знов тільки її реформувати.

Та чим далі тяглася світова війна, тим яснійше ставало, що центральні держави будуть побиті. Рівночасно кріпшали змагання народів, які означали розбиттє Австро-Угорщини.

Внутрішня політика цісаря Карла мала за ціль примирити народи Австро-Угорщини з її істнуванням і таким способом вратувати монархію і престол для себе і своїх дітий. Та якоїсь ясної політичної лінії в тих своїх змаганнях Карло не мав, тільки хитався в ріжні боки, шукаючи виходу.

Шукаючи виходу рішився Карло в жовтні 1918 р. на перебудову Австрії в **федеративну** державу, зложену з окремих національних держав. Про се рішенне сповіщав цісарський маніфест з 16. жовтня 1918.

Сим рішенням Карло сподівався вдоволити і домагання народів Австро-Угорщини і домагання президента Злучених Держав Вилсона, який в своїх 14 точках домагався автономії народів Австро-Угорщини.

Та сі надії завели.

Ленсінґ в імени Вилсона відповів у ноті з 18. жовтня 1918 р., що держави антанти признали Чехо-Словакам і Південним Славянам державну незалежність і тому сі народи самі мають право рішати про своє відношеннє до Австро-Угорщини.

Се становище президента Вилсона було для народів Австро-Угорщини знаком для розбиття монархії. Кождий нарід, — не виключаючи навіть Німців — почав на своїй землі творити власну державу. Дня 31. жовтня 1918 р. Австро-Угорщина перестала істнувати.

Як вступленнє Карла на престол було особливо характеристичне для монархізму, так характеристичний був і його упадок. Він показав, що монарх сидить на престолі тільки доти, доки підданим не впаде з очий та полуда, яка заставляє їх бачити в такій самій смертній людині, як вони, свого володаря.

Я був у Відні в серпні 1918 р., як-раз в часі, коли припадали іменини чи уродини Карла. Я бачив у Відні ріжні цісарські свята перед війною і з початком війни. Бачив, як на свято Божого Тіла, коли Франц Йосиф І. ішов у церковнім поході, збігався буквально цілий Відень, щоб побачити цісаря. Бачив, як на цісарські уродини цілий Відень прикрашувався прапорами й формально божеволів в екстазі вірнопідданости монархови. І коли я побачив, як на свято Карла в серпні 1918 р. тільки десь не десь появилася на домі чорно-жовта хоругов, коли побачив, що святочний похід складається ледви з кількасот людий, коли побачив холод преси, словом, коли побачив усю ту холодну байдужність, з якою цісарський Відень зустрів останнє свято свого останнього цісаря, мені стало ясно, що звізда Габсбурґів заходить.

І справді через два місяці вона зайшла.

Своє пануваннє закінчив Карло маніфестом, в якім оголосив, що не хоче противитися волі „своїх народів", одначе не оголосив виразно відреченнє від престола. Якийсь час оставав ще в Австрії, одначе в 1919 р. австрійське республиканське правительство видалило його звідси. Він виїхав до Швайцарії, звідки два рази — на весні і в осени 1921 р. — старався дістатися до Угорщини і засісти на угорськім престолі.

Привід до сього давала йому та обставина, що в Угорщині після демократично-республиканської й опісля большевицької революції верх узяли монархісти, які признавали його королем Угорщини, так, що тільки становище держав антанти і нових републик на території бувшої Австро-Угорщини перешкадхали їм спровадити його до Угорщини.

Карло думав, що коли він укріпиться в Угорщині, то держави антанти не будуть мати нічого проти нього. В сім напрямі Франція мала йому поробити навіть обіцянки, яких опісля не додержала.

Після останньої невдачної виправи до Будапешту держави антанти призначили Карлови з родиною на місце побуту місто Фунчаль на острові Мадейрі. Там він помер 1. цвітня на ґрипу, маючи 35 літ.

Можливо, що тепер держави антанти будуть ласкавійші для його вдови, яка походить з французького роду Бурбонів.

З того, що відомо про Карла, треба вносити, що він був звичайним собі чоловіком, який нічим не виходив понад пересічну міру. В звичайних обставинах був би звичайним монархом, як більшість його коронованих товаришів. В таких обставинах, в яких він опинився, навіть ґеніяльний чоловік не був би вратував Австро-Угорщини. Зрештою політику робив не він, а його жінка Зита.

Тому, хоч він умер, Зита далі дуже старатися здобути угорський престол для свого найстаршого сина.

Стільки про Карла як останнього цісаря Австро-Угорщини взагалі.

Про українську справу в звязку з його пануванням — в окремій статті.

Гайдельберг, 3. цвітня, 1922.

Др. Михайло Лозинський.

СИРІТКА ДО МАТЕРИ.

Щоб я матір свою мала,
Булаб шанувала.
Полишила мене мати,
Як билину в полі...
А я цвиту, доспіваю,
Неньки любощів не знаю,
Виглядаю долі.
Чом ти, ненько, не приснишся
Мені серед ночи,
Щоб у сні хоч подивитись
В твої любі очи?

Ніночка.

ЧОГО ВЖЕ ТІ ПОЛЯКИ НЕ КРАДУТЬ.

Коли недавно в одному місточку на Лонг Айленд, коло Ню Йорку один іміґрант забив Американку в цілях рабунку, то всі польські ґазети написали, що се був Українець зі Східної Галичини. Написали так, дарма, що всі американські ґазети подали виразно на основі самих таки зізнань убийника, що він називається Вавженец (Лаврентій) Кубаль, що він римо-католик, що він Поляк, що він боровся за „ойчизну" і служив при машинових крісах в польській армії, що здобувала Галичину від Українців. Давали нам польські шмати Кубаля, хоч ми їх о нього не просили, хоч він признавався Поляком, хоч вони в українській Галичині не знали до того часу ніяких Українців.

Сталася недавно знов інакша подія. Вмер в місті Фрайбурґу співак Олександер Мишуга. Европейські ґазети зараз заговорили за світової слави співака. Заговорили навіть польські ґазети. Однак не могли вони по старій звичці минути нагоди, щоби не збрехати. Написали, що Олександер Мишуга був польським співаком, дарма що покійник був сином українського селянина, уважав себе завсіди Українцем і свою національну свідомість засвідчив щедрими датками на українські народні цілі.

Сі два факти як не можна краще ілюструють безсоромне відношеннє польської преси супроти українського народа. Кілько разів Україна видасть людину, якою вона може повеличатися, Поляки зараз підносять до нього свої претенсії і називають своїм. За те кілько разів Польща видасть убийника, бандита, злодія, або якого инчого „визначного" Поляка, якого Польща мусить стидатися, в тій хвилі польські ґазети без ніякого сорому відступають сього визначного Поляка Українцям. До того степення може дійти шовіністична дурійка загонистого народа.

БЕНЕШ І САДОВСЬКИЙ.

БЕРЛІН, 7. цвітня. (Вл. кор. „Свободи"). — Чеський президент міністрів Бенеш, бувши останній раз в Ужгороді, столиці Підкарпатської України, завітав на виставу українського театру при участи Миколи Садовського.

Гра славного українського артиста так захопила Бенеша, що він одним з останніх вийшов з театру. Колиж Садовський у розмові з Бенешем згадав про трудний матеріяльний стан українського театру в Ужгороді, то чеський президент міністрів заявив, що постараєсь для театру о державну субвенцію.

Нині вияснилося, що театр дістав од уряду пів міліона чеських корон (10 тисяч долярів).

ЯК СКЛАДАЮТЬ ПОЗИЧКУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ОБОРОНИ?

Громадянин ІВАН ШЕРЕМЕТА із Сиракюз, Н. Й., переслав на позичку 600 ДОЛЯРІВ в готівці враз з письмом слідуючого змісту:

„Низше підписаний засилаю до попередніх сто долярів ЩЕ НОВИХ ПЯТЬСОТ ДОЛЯРІВ НА ПОЗИЧКУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ОБОРОНИ. Я знаю, що то, що я позичаю, є марниця. Мої браття на Україні не позичили, а дали...! Дали всьо, що найдорозше. Дали своє здоровле, свою кров, ноги, руки, очи, серце, словом ціле своє життє віддали і то дали безповоротно в вічну память. А чи ми, американські Українці не сини тоїсамої землі? Чи ми маємо жалувати того доляра, яким ми, живучи в спокою, набивали наші кишені тоді, коли з братів наших лялась дорога і тепла кровця в обороні нашої рідної землі, тобто і нас самих? Як-щоб так кому з нас грозила смерть, то доляри певно знайшлибися у кождого, щоби себе ратувати. Чиж не маємо знайти їх на ратунок наших братів? Не сто, але пятьсот тисяч повинні ми зложити зараз, зтиха і без крику, бо тут ходить не о життє одиниці але о життє нашої Неньки України.

ІВАН ШЕРЕМЕТА."

ЩЕ СЬОГОДНЯ ВИПОВНІТЬ СЮ КАРТКУ І ВИШЛІТЬ ЇЇ ВРАЗ ІЗ ГРІШМИ (МОНІ-ОРДЕРОМ АБО ЧЕКОМ) НА АДРЕСУ:

DIPLOMATIC REPRESENTATIVE OF GALICIA, Dept. 2,
1901 Columbia Road, N. W. Washington, D. C.

П. Т. З отсею карткою посилаю на Ваші руки суму $....00, словами .... долярів як позичку Галицькій Державі. Гроші ці мають бути вжиті Галицьким Урядом, якого головою є Др. Евген Петрушевич, на борбу за визволення Галичини зпід польського панування. Бонд (запис довжний) прошу прислати мені на такий адрес:

____

____

____

З УКРАЇНСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО МУЗЕЮ У ГАЛИЧИНІ.

Наша редакція одержала отсе письмо зі Львова:

Львів, 4. цвітня, 1922.

До Вп. Редакції „Свободи":

Управа Національного Музея у Львові просить передати дорогим землякам, що не забувають на великі культурні цілі Музея сердечні поздоровлення з великим днем Христового Воскресення і щиру подяку за допомогу до здійснення начатої научно-видавничої праці. Дотепер зложили на руки Вп. Отця Льва Чапельського (Когус, Н. Й.), 10 дол. о. П. Понятишин; по 5 дол.: оо. В. Петрівський, М. Кузьмак, Л. Чапельський, І. Ортинський, О. Пик, В. Лотович, О. Пристай, І. Велигорський, Я. Скроцький, Н. Підгорецький, А. Рудакевич, П. Єзерський, В. Гегейчук, Д. Добротвор, М. Капець, А. Лотович, М. Ґурянський, Е. Сидоряк, Н. Дмитрів і пп. Е. Якубович, др. С. Демидчук, В. Книгиницький, Р. Кульчицький, др. В. Сіменович, Е. Струтинська і А. Пашук; по 2 дол.: оо. М. Данилович і В. Стех і пп. А. Жубрид і В. Коцюбинський — усього 153 дол., трома чеками по 50 дол.

Із сих гроший надруковано перший зошит „Альбому прикрас музейних українських рукописів"; приготовано до репродукції решту рисунків і передано до виконання дальших кліш 20 оригіналів; перший зошит находиться тепер у переплетні. Висилка пічнеться після Великодня.

В 1923. р. завершиться **350-літтє першої друкованої книги в Галичині,** виданої Іваном Федоровом, Москвитином 1573 року у Львові. Управа Національного Музею приготовила до ювилейного видання історію українського друкарства в Галичині, богато ілюстровану зразками нашого ритівництва, на що закуплено вже папір, думаючи осенню приступити до репродукційних робіт і друку в міру фондів на се.

Крім того в дану хвилину часу йде підготовна праця до 2-ого випуску „Альбому галицьких деревляних церков", куди увійдуть ще деякі рисунки церков і прикраси нашого церковного будівництва давніх віків. Працею руководить архитект А. Лушпинський.

На цілі Національного Музею одержано ще через Земельний Банк Гіпотечний у Львові (Підвальлеш 7) 50 дол. від Українського Народного Союза в Джерзи Сиavoid, Н. Дж., а о. Р. Криницький з Куритиби у Бразилії авізував 1,315 німецьких марок.

Прийміть вислови щирого поважання і сердечного привіту.

Іляріон Свенціцький,
управитель Н. Музею.

ФОНД ІНВАЛІДІВ.

Петро Войтович з Vandergrift, Pa. прислав $7.00

Зложили: П. Войтович $1.75; І. Крушельницький, Л. Білик, А. Блавуняк і Г. Попіль по $1.00; П. Крушельницький і П. Чайковський по 50 цнт.; Й. Колодницький 25 цнт.

Попередно оголошено $13,65

РАЗОМ $20,65.

ЛИСТ ПОЛЯКА ПРО „ПОЛЬСКІ РЖОНД"

Передплатник „Свободи" д. Т. Красновський прислав нам лист одного Поляка до товариша в Америці, який по українськи звучить:

Мелец, Галичина,
дня 25. марта, 1922.

Дорогий Товаришу:

Ти мені пишеш, щоби я їхав до Америки? Я ще тепер не годен поїхати, бо не пускають за море. Треба ждати, аж поправляться обставини, однак ніяк ще не знати, кол и будуть хлопів пускати. До Америки і до Франції не хотять пускати, а в Німеччині нема роботи. Робітник на фільварку заробить 200 марок а за сорочку мусить платити 2,000 марок. А на фільварку роботи завсіди нема. В Америці скорше може ся поліпшити для робітників як ту в Польщі, бо вже в наші доми заглядає нагайка панщизняна, так, що й семе поколінне будє на нас нарікати, щосьмо їм вложили кайдани, а се тому, **що ми робітники Поляки єсьмо темні і не вміємо зорґанізуватися і пани що хочуть то нам платять. В Польщі нема ані короля ані президента і як ся урядникам подобаає так і рядять, а на робітника щораз гірше.**

Майся гаразд
Твій товариш зичливий
Войцех.

Замітка. — Сей лист дає пересторогу для сих, що відїздять до Галичини, не маючи заробленого тут гроша, а гадають що там доробляться капіталу. Коли родовитий Поляк пише так про „рай под бялим орлем" для польських робітників, то можна собі уявити, що за „рай" чекає там нашого брата Українця під ляцьким ржондом.
Т. К.

NEW YORK, N. Y.

Заходом **Українського Т-ва „Зоря"** в Ню Йорку, Т-во Русько-Український Народний Театр відограє **в суботу, дня 29-го квітня 1922** в Українськім Народнім Домі, 217-19 East 6th St., New York City, драму в трох діях, Тараса Шевченка **НАЗАР СТОДОЛЯ**, зі співами і танцями. Початок о годині 7.30 вечером. Вступ: $1.00, 75 і 50 цнт. **По представленю баль!** 95,97

Родимці! В 61-шу річницю смерти Великого Українського Кобзаря Тараса Шевченка, виставляється отця його невмируча драма „Назар Стодоля". Прийдіть на це представлення і своєю присутністю звеличіть твір Кобзаря.
КОМІТЕТ.

КРАЇНА ІМІҐРАНТІВ.

Супроти теперішньої протиіміґраційної аґітації варто пригадати, що Америку, таку як вона тепер є, взагалі творили і сотворили іміґранти і що кожна людина в Америці або сама іміґрувала сюди або походить з іміґрантів. Послідною переписю налічено в Сполучених Державах звиш 13,700.000 осіб уроджених заграницею. Поверх 15,700.000 теперішних мешканців походить з батька і матери іміґрантів, а мало не 7,000,000 з так сказати мішаних подруж, в котрих або батько або мати примандрували сюди з иншого краю. Иншими словами, звиш третина населення Сполучених Держав — се люде, що або самі іміґранти або діти іміґрантів.

Масове заселення Америки, саме іміґранти, почалося щойно недавно. В 1820-ім році зареєстровано в американських портах лише 8.385 приїхавших переселенців. З року на рік їх число зростало і в 1907-ім дійшло до однорічного максімум — 1,285.349 іміґрантів. В послідніи році перед війною прибуло сюди 1,218.480 осіб. Війна зупинила приплив іміґрації і в 1918-ім році прибуло в Америку лише 110.618 переселенців.

Після війни іміґрація рушилася знов, зростаючи з місяця на місяць і в фіскальнім році 1920—1921 досягнула вже числа 805.228. Одначе 19-го мая 1921-го року ухвалено закон обмежуючий щорічну іміґраційну квоту до максімум 355.825 іміґрантів яких можна допустити з ріжних країн, з кождої в законом означенім числі. Фактично іміґрація обмежена нище того максімум, так як з деяких країн (Анґлії, Німеччини, Росії) не прибуває стільки іміґрантів, скільки по закону може бути допущено.

ВАСИЛЬ БІЛИНСЬКИЙ.

З АМЕРИКИ НА ВЕЛИКУ ВКРАЇНУ.

(Подорожні спогади).

(Продовження).

З політичних тогочасних організацій застав я був в Йокогамі тайний комуністичний кружок зі співучастю японських комуністів. Складений він був з самих еміґрантів, головно Жидів та Москалів, що були в тісному звязкові з комуністами Харбіна та Владивостоку. Довелося й мені побувати на кількох сходинах того кружка та вперше познайомитися з комуністичною програмою. Найбільше однак зацікавили мене їхні погляди на справу національну. Та не все було тут гаразд. Поняттє їхнє національної волі не багато ріжнилося від понять кадетських та инших правих московських кол. В кращому разі комуністи націю іґнорували, кажучи, що національне питання це буржуазна вигадка, що повинен бути пролетарський фронт проти всесвітньої буржуазії, що коли Українці не мають достаточно своєї інтеліґенції, то її й не треба, бо вона є буржуазна, в аґітації на Вкраїні казали послуговатися тою мовою, яка до цього найбільше надається, а що українська мова не є вироблена і меньше зрозуміла всьому грамотному елементови на Вкраїні як мова російська, то найкраще приняти цю послідню як мову пануючу, державну. Термин „Україна", „український" можна затримати, щоби цим приягти деякі „шовіністично" настроєні українські елементи. Хоча деякі тутешні комуністи є теж Українцями, бо родилися на Вкраїні, але їм трудно розуміти мову Грушевського, Винниченка, але мову Шевченка „розуміють", та на жаль чомусь нею зараз не пишуть і т. д. і т. д. — Коротко вислухав і тут мішанину ріжних поглядів спириводу України, які свідчили тільки про одне, а саме, що большевики терплять тільки національне питання взагалі, а відносно українського зокрема, то вони не мають про його ні найменьшого поняття, а уявляють собі якунебудь українську ґубернію, скажімо полтавську заселену якимось там „малоросами", мало що відмінними від якихнебудь там костромців або орляндців. Разив їх троха термін „Україна", кріпко підтримуваний українськими масами, а що без його не могла би була обійтися на Вкраїні ніяка політична робота, а комуністи в принціпі свойому тримаються рецепти „ціль освячує средства", то назву цю принято в комуністичному світі як необхідну, можливу до використання своїх партійних цілий. Звідціль пізнавши вже трохи в Йокогамі психольоґію і тактику російських комуністів, не дивувався, коли почув опісля в Харкові, що при аґітації комуністів, головно Жидків, вожено автомобілем портрет Шевченка і цим способом ловлено національно збаламучені голоси для комуністичної партії.

Друга еміґрантська установа носила чисто національний характер. Був це жидівський народній дім. Згуртувавшися тут залежно від біжучих обставин в найбільшому числі споміж усіх еміґрантів, Жиди наняли для себе один дім, дезиртували своє хвилеве товариське та культурно-політичне життя. Був тут жидівський клюб, читальня, товариство допомоги Жидам-еміґрантам, яке розвинуло було тут доволі широку акцію, містилася тут й жидівська харчівня — словом установа ця була осередком жидівського еміґрантського життя в Йокогамі. Згадати треба, що це жидівське товариство допомги помагало теж школи чи харчами чи грошима біднішим еміґрантам й не жидівського походження.

О скількo в комуністичному кружку ставилися до українського національного питання байдуже а то й вороже, то безпартійні Жиди, згуртовані в установі жидівського народнього дому, цікавилися українським національним рухом, доказом чого хочаби їхнє прохання до нас, щоб я й Досвітний прочитали їм декілька лекцій з области укр. національного життя. Ми вволили їхню волю, прочитавши в їхньому клюбі чотири лекції. Дві з української історії, а дві з українського національног відродження в XIV. віці.

Тим часом перебуваючи в Японії, реґістрували ми з харбінських та владивостоцьких російських ґазет глухі відгуки тогочасних політичних подій на Великій Україні, куди рвалися душею. Відповіді на свою депешу від Центральної Ради з Київа ми не дістали, бо як пізніше узнали ми в дорозі, затримано її в Іркуцку. Зате зговорилися ми з харбинською укр. громадою, яка закликала нас їхати негайно в Манджурію і в тій цілі — як нас сповіщала — поробила була на кордоні заходи про вільний наш переїзд. Таким чином при кінці листопада пустився я з товаришем Досвітнім через Японію, Корею та Мукден в Харбін, столицю Манджурії.

Через Корею в Харбін.

Слід признати Японцям, що цілком влучно засвоюють собі технічні европейські придбання. Про це свідчить їхня хочаби зелізнорожна комунікація. Величава стація в Йокогамі та чепурненькі поменьші стації провінціяльні, гареньки і чисті ваґони І. ІІ. і ІІІ. кляси на зразок австрійський з меньшими тільки возами і кращою чистотою в ІІІ. клясі, робили враження, що знаходимося в якійсь европейській країні а не далекій Азії. З ощадности їхали ми третою клясою, але ми були вдоволені подорожнім, приналежним тій клясі комфортом. Також подорожні Японці одягнені були бездоганно. На більших стаціях можна европейцеві дістати дещо з їжі.

Що до краєвиду найбільшого японського острову, Нiпон званого, то є він дуже гарний. На половину ґористий, вкритий лісом то дикими скелями, на яких у підніжжя то тут то там зеленіють дуже старанно оброблені маленькі городки, плекані надмірною пильністю господарові того Японця, який не полінувався кошиками виносити землю з долини в гору і розсипавши її на скалистому скравку гори, засаджувати на їй необхідні йому ростини, поливаючи їх водою з долини. То знову зникали гори, а перед нами появлялася низина, обмежена на горизонті синявим поясом моря, а там далі опять гори і т. д. аж до самого порту Шімоносекі. Їхали ми добу і на стацію Шімоносекі прибули ми в вечір. Лежить вона над самим морем. Тут японські поліційні власти провіривши наші документи, пустили нас на корабель і ще того вечера одїхали ми до корейського порту Фузан, звідкіля зелізницею через Корею, місто Мукден, повинні ми були дібратися до Харбіна.

На корабли в ІІІ. клясі було дещо гірше. Нечистота, переповнення пасажирами, заставили нас перебути ніч на покладі. Щастє, що дорога ця тревала не довго, бо до схід сонця були ми вже на суші.

Бідне корейське портове місто Фузан, у підніжжя скалистого побережа, при червоних лучаx сходячого сонця, з настроями запозиченими мною ще на Тихому Океані у лікаря-Корейця про національний стан Кореї, зробило на мені сумне враження. Перше, що кинулося мені тут в очи, це японські жандарми та поліцаї з виглядом необмежених самовладців та здоровенні ростом, але пригноблені видом Корейці. Добре, що не довго ми тут пробули, бо вже перед полуднем виїхали ми до Мукдену. По дорозі мав я нагоду приглянутися дещо їхньому краєві і пізнати самих Корейців.

Скалистий і невроджайний а тим самим незвичайно бідний край стелився перед нашими очима. Де-не-де мов муравлища маячіли чорні купини, маленькі, з одним входом, без вікон, з громадою напів голих дітей — були це корейські села. Дивувало мене, як такі здоровенні люде живуть в таких малих будах. Одягнені в білу одежу (мабуть з полотна), з далека виглядали вони в тих своїх білих убраннях—особливо чоловіки — похожими на наших дядьків з тих околиць, де одіваються виключно в полотняну одежу. На головах носили здоровенні крисані. Живуть неохайно, взагалі з кождого кутка віє тут убогістю і нуждою.

Столицю корейську Севл бачили ми тільки проїздом.

По двох днях їзди дісталися ми з теплої Кореї на границю холодної Манджурії. Вже в Мукдені застали ми мороз більше десяти степенів. Очевидно, все сповіщало про близьку Сибір з її величезними холодами. В Мукдені стрінув я деяких втікачів з глибини Росії, які дива оповідали про що йно скоївшийся більшевицький переворот. Росказували огидні сцени братовбийчої боротьби, дике руйнування всяких цінностей та кроваву перемогу комуністів. Всі в один голос нарікали на нездарство Керенського, брак в його енерґії та поблажливість більшевикам, вихваляючи зате Центральну Раду та її порядки на Вкраїні.

З Мукдену японською зелізною лінією проїхали ми аж до Чантуфу, звідкіль починається вже російська зелізниця. В Чантуфу, малому хінському містечку, виміняли ми на російські рублі останні японські єни і пройшовши щасливо кордонну контролю, та перечекавши тут якийсь час на поїзд, помчалися ми в Харбін.

Величезні снігі з дошкульними морозами говорили, що входимо в царство славної сибірської зими, а рух на мимо проминаючих стаціях вказував, що перед нами країна з великими суспільними змінами, ферментом та боротьбою старого ладу з новим. Краще побачили ми це далі, починаючи з самого Харбіна, куди вечером й прибули.

В Харбіні.

Харбін, столиця Манджурії, поділена на частину европейську з перевагою російських впливів, що до революції проявлялися тут фактичним пануванням російської адміністрації, хоча офіціяльно місто це повинно бути міжнароднім, та частину хінську з адміністрацією чисто хінською, був місцем, де вперше безпосередно відчув я російську революцію, та розбуркане посеред неї українське національне життє. Про це останнє подали нам були інформації в перший день нашого приїзду представники „Окружної Манджурської Української Національної Ради", що вийшли були нам на зустріч на стацію. Були це: старенький військовий лікар в ранзі ґенерала др. Мозолевський, полтавець родом, людина дуже свідома своїх національних обовязків, через що й обрано його головою Ради, та двох членів Ради, прізвища яких я не памятаю. Знаю тільки, що один з них, Харківець родом, був редактором видаваного під цю пору Радою укр. часопису „Українського голосу", а другий з них завідуючий аґітаційним відділом Ради. Заспокоївши тут першу свою цікавість відносно тутешнього українського руху, постановили ми затриматися на деякий час в Харбіні, а також і в Манджурії взагалі, для аґітації поміж українським населенням.

Як я довідався пізніше, по цілій майже Сибірі і Приамурщині аж до Тихого Океану роскинені є численні українські розселення, що становлять поверх 70 відсотків усього населення. Багато з них займається хліборобством, багато торговлею та промислом, як також служать чи при зелізници, чи роблять по фабриках. Всі вони є виходцями з українських ґуберній, що шматка хліба ради кинули батьківщину і погналися аж над береги Тихого Океану. Хоча казкова даль відділяла їх від рідної України, всі вони незвичайно живо цікавляться всім, що діється на Великій Україні і не кидають надії на поворот до дому. Помічається в них голосна туга за рідними сторонами, яка й пояснює їх свідомість національну, більшує чим на самій Вел. Україні. Тому й не диво, що ще в першій російській революції з 1905 року були спроби орґанізувати українське національне житя на далекому сході (прим. український клюб в Харбіні, Просвіта); новоповставші одначе молоді національні орґанізації швидко убила царська реакція. Зате з упадком царату 1917 року український орґанізаційний рух широкою хвилею розіллявся по всій Сибірі і далекому сходові, зроджуючи всюди національні ради, Просвіти, клюби, часописи, школи, і т. д. Місцеві українські національні орґанізації обєднувалися в подібні орґанізації вищого типу, окружні ради, як приміром „Окружна манджурська українська Національна Рада", яка зродилася в подібний спосіб, а яка охоплювала собою ціле українське культурно-національне та політичне життя цілої Манджурії. Улаштовувано теж національні конґреси всіх Українців далекого Сходу (до мойого приїзду улаштовано такий конґрес один), закладено було „Обласну Українську Національну Раду на далекому сході", яка мала свій статут та проявляла жваву діяльність.

Про велику чисельність українських еміґрантів хоча би в Манджурії мав я нагоду переконатися особисто, їздячи з аґітацією поменьших містах, як Хайлар, Ціцікар, місто Манджурія і т. д. На кождому вічу слухачів було повно, які незвичайно зворушливо слухали всього, що говорилося про їхню батьківщину. Коли часом і трапився який більшевик з метою зірвання „хахлацкого собранія" то його виганяли силою, без церемонії викидаючи з зібрання. Були то вже часи пірвання всяких приятельських зносин більшевиків з Центральною Радою і отвертої війни комісарів з Україною.

(Дальше буде).

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".

ПРОТОКОЛ

З РІЧНОГО ЗАСІДАННЯ ГОЛОВНГО УРЯДУ У. Н. СОЮЗА.

Справозданнє редакційного комітету „Свободи", органу У. Н. Союза.

Голова редакційного комітету, Н. Струтинський, переповів плян, після котрого редаґувалася „Свобода" аж до тепер. Редакторами настановлено, в порозумінню із езкекутивою, Омеляна Ревюка і В. Б. Лотоцького, як співрядних. Виконуючи ухвалу послідної конвенції, ред. комітет дбав про це, щоби орган У. Н. Союза стояв на всеукраїнськім, безпартійнім ґрунті. Для тої цілн він постарався о кореспондентів з Европи, які представляли ріжні національні течії. Ця сама думка була причиною, що „Свобода" передруковувала що важніщі статті із старокрайських часописів ріжних напрямів. Була охота подати читачам ясний звіт того, що думають наші люди у ріжних національних обовах. Саміж передовиці „Свободи" намаглися бути цілком непричасні ід якійнебудь партії, а стояти непохитно за одним бажаннем нашої еміґрації, а власне за ідеєю независимої української держави.

Широку аґітацію за галицькими бондами ми розуміли завсіди як оден з етапів, що подасть змогу створити Піємонт для Соборної України. Далеко від партійних межиусобиць, ми бажали і бажаємо, щоби усі національні табори могли прийти до такого порозуміння між собою, щоби разом спряглися до одної праці, а саме для будови независимої держави.

По думці ред. комітету величанська більшість нашої еміграції стоїть за сим ідеалом, а вже цілком певно члени У. Н. Союза, які це виразили однодушним голосованнєм на послідній конвенції.

Щоби „Свободу учинити еще лучшою, ред. комітет порішив віднестися до своїх кореспондентів, щоби присилали статті коротші, писані більше популярно і ядерно. Притім ред. комітет подасть їм плян, на яку тему писати, як н. пр. „в який спосіб ріжні народи добували свободу?"

Крім того подбаємо про „научний і гумористичний кутик" та про короткі фейлетони.

Для личної полєміки у „Свободі" місця не буде, а у полєміці на загальні теми будемо вважати, щоби тон був наскрізь предметовий і поважний.

* * *

Колиж старалися сповнити наш обовязок щодо орґану У. Н. Союза, то мусимо сказати із жалем, що не малисьмо ніякої можности сповнити другої части ухвали конвенції, а власне видавати книжки. Дарма, що прийшли рукописи, дарма, що відносилися в тім ділі до екзекутиви — ми дістали відповідь, що на цю ціль нема ніяких фондів. Поручено нам заждати до нинішних зборів. Проте ми апелюємо до збору урядників, щоби найшли спосіб, щоби постанова конвенції не остала мертвою. У такім часі, як тепер, ця річ є першорядної ваги і для членів У. Н. Союза і для усеї України. Старий край не є вситі видавати нові книжки, бо зуживає кождий цент на політичну акцію. Обовязком еміґрації є не допустити до літературного застою. Ми і так вбогі на книжки до читання. Ред. комітет є певний, що добрі книжки найдуть покуп та що не буде втрати. Ризико для такої сильної інституції, як У. Н. Союз, є справді ніяке. Впрочім це є воля членів нашої орґанізації, виражена відповідною ухвалою конвенції.

* * *

В справі календара на 1922 зазначую, що екзекутива, по думці статута, передала ред. комітетови його виданнє. Ми поручили були це діло нашому членови, Д. Андрейкови, але що він через брак часу не міг цього виконати, тому поручили ми редакторови О. Ревюкови, щоби календар зладив.

В справі друкарні і книгарні в Ню Йорку, які екзекутива заложила для майбутньої нам помочи, редакційний комітет застерігається, що не мав ніякої умови ні відомости.

Проте просимо, щоби на будуче, для ухилення всяких непорозумінь, було ред. комітетові полищено більше свободи в діланню, по думці статута нашої орґанізації.

У тім не сумніваємося, що у всіх нас, урядників У. Н. Союза є спільна щира воля послужити орґанізації та що найдемо тепер спосіб, щоби ціла машина була ведена у найкращій гармонії.

До висше наведеного справоздання голови Редакційного Комітету д. Н. Струтинського, докладали свої замітки другі члени того комітету дд. М. Мурашко і Д. Андрейко, в сути річи незміняючи справоздання, а д. Андрейко, понадто зложив звіт як завідатель книгарні і друкарні У. Н. Союза в Ню Йорку, як слідує:

Справозданнє книгарні і друкарні У. Н. Союза в Ню Йорку:

	ПРИХІД				РОЗХІД					
	Книгарні	Друкарні	Инший	Разом	Платня	Адм.вид.	Книгарні	Друкарні	Инший	Разом
Цвітень	....	215.50	5,000.00	5.215.50	216.55	2.73	104.00	3,733.60	.....	4,056.88
Май	7.10	249.70	....	256.80	363.98	14.95	207.89	45.45	40.00	672.27
Червень	24.85	185.83	....	210.68	281.06	14.43	107.10	28.93	.....	431.52
Липень	38.14	180.00	....	218.14	171.80	10.19	.....	....	.....	181.99
Серпень	60.35	180.00	35.00	275.35	.....	241.00	4.50	....	352.82	598.32
Вересень	264.14	184.00	....	448.14	68.84	68.60	303.12	....	28.58	469.14
Жовтень	178.20	180.00	29.06	387.26	38.72	85.44	20.93	....	182.33	327.42
Падолист	371.68	90.00	....	461.68	46.16	74.47	181.80	29.00	78.86	410.29
Грудень	229.73	....	....	229.73	322.97	73.78	32.40	....	87.85	517.00
	$1,174.19	$1,465.03	$5,064.06	$7,703.28	$1,510.08	$585.59	$961.74	$3,836.98	$770.44	$7,664.83

Загальний прихід $7,703.28
Загальний розхід 7,664.83

„Saldo" на 1922 рік ....$ 38.45

РОЗХІД

	Менаджер	Робітник	Рент	Вид. адм.	Урядж.	Книжки	Друкар.	Інвент.	Союз	Разом
Цвітень	71.55	145.00	.....	2.73	104.00	.....	33.60	3,700.00	.....	4,056.88
Май	175.68	188.30	.....	14.95	184.89	23.00	79.47	5.98	.....	672.27
Червень	171.06	110.00	.....	14.43	19.60	87.50	28.93	....	.....	431.52
Липень	171.80	.....	.....	10.19	.....	.....	.....	....	.....	181.99
Серпень	.....	.....	240.00	1.00	.....	4.50	.....	192.27	160.55	598.32
Вересень	68.84	.....	60.00	8.60	.....	303.12	.....	28.58	.....	409.14
Жовтень	38.72	.....	60.00	25.44	.....	49.99	.....	28.72	124.55	327.42
Падолист	46.16	.....	60.00	14.47	.....	181.80	29.00	78.86	.....	410.29
Грудень	322.97	.....	60.00	13.78	.....	32.40	.....	87.85	.....	517.00
Разом	$1,066.78	$443.30	$480.00	$105.59	$308.49	$682.31	$171.00	$4,122.26	$285.10	$7,664.83

О годині 12.30 голов. предсідатель д. С. Ядловський заряд[illegible] перерву обідову до години 2-ої пополудни.

(Дальше буде).

СТАНОВИЩЕ РОБІТНИКА В АМЕРИКАНСЬКІЙ ВУГІЛЬНІЙ ПРОМИСЛОВОСТИ.

В вугільній промисловости Злучених Держав стрічається зявище, якого немає в ніякій инщій індустрії, — хронічне безробіттє. Для 600.000 американських вуглекопів безробітте не є „промислова кріза", в тяжкі роки викидає робітників з роботи, але щорічний і щомісячний так сказати, насушний хліб, чи то брак насушного хліба для їх самих і для їх родин.

На протязі минулих трийцяти-двох літ, від 1890 до 1921, копалні мягкого (бітуміновоґо) вугля були відкриті пересічно лищ 214 дни в році. Так як в році є 304 робочих дни, значить пересічно 90 днів або цілих три місяці в році майнер ходив без роботи і приходив до дому без заробітку. Навіть в час війни, коли „бизнес" був найліпший, майнери тратили по 61 робочих днів, в деякі роки страта доходила до чотири місяців.

Необмірковaність і неекономічність американської вугільної промисловости є головною причиною тої страти і непевности робітничої заробітку. Ціла індустрія влаштована для над-продукції. Істнуючі копалні з теперішним числом робітників моглиби продукувати 700 до 900 міліонів тон мягкого вугля на рік, тоді як ціла країна може зужити його лищ яких 500 міліонів тон. Непомірний розвиток вуглекопства притягнув до його біль робітників, як вимагає вугільний ринок в Злучених Державах, і непевність праці та хронічне безробіттє есть неминучим наслідком тої продукційної безпляновости. З того погляду майнера не забезпечив ні неустанно зростаючий попит на вугіль ні збільшені ціни. Трийцять літ тому Америка зуживала сто міліонів тон мягкого вугля на рік, тепер потребує його в пятеро стільки, та через те становище робітників не поправилось. Розуміється, число копалень і число робітників мусіло збільшитись. Та замість в перщій лінії використати вже початі копальні і дати правильну роботу вже зайнятим вуглекопам, компанії відкривали все нові майни і наймали все більш робітникв, для яких постійної роботи не було.

Другою причиною неправильности праці і заробітків є сезонові різниці в продукції, які задержують в індустрії більш робітників як требаби, колиб робота була розділена рівно на весь рік. Одного місяця продукується менше, другого більше, і робітники ходять без роботи чекаючи, коли збільшення продукції потребуватиме їх праці.

І майнерська юнія з сього боку і компанії з свого подають цілі ряди цифер виказуючі робітничі заробітки в вуглекопстві. На ділі між цифрами подаваними з обох боків великої ріжниці нема, але єсть велика ріжниця в тім, як їх обі сторони зраховують. Олерейтори промовчують річні заробітки манерів і підкреслють їх денну плату. Та що майнер робить і дістає плату далеко не кождого дня, а жити мусить кождий день, то очивидно лиш сума цілорічних заробітків показує, яке справді його матеріяльне становище. В 1920-ім році орґанізація Юнайтед Май Воркерс виказала в своїм звідомленню Вуглевій Комісії, що в 1918-ім році, значить в час найправильнійшої роботи, пересічні річні заробітки її членів хиталися поміж 1.364 долярів в Огайо і максімум 1.583 доляри в західній Пенсилвенії. Послідна перепись найшла на тім самім просторі офіціяльна в 1919-ім році ще менші сумі пересічного майнерського доходу, хитаючі поміж 1.062 долярами в Індіяні і 1.318 в Пенсилвенії. В 1920-ім році Вуглева Комісія признала майнерам підвишку денної плати на 27 процент, на прибутку їм з тої підвишки не було, так як в слідуючім році число робочих зменшилося о 32 процент.

В січни 1920-ого року професор В. Ф. Огборн (з університету Коломбія в Ню Йорку) виготовив для Юнайтед Майн Воркерс рапорт, в котрім обчислено кошти потрібні для життя робітничій родині в вугільних округах. Проф. Огборн оцінює, що для самого прожитку (т. зв. мінімум істнованя) майнерській родині з пяти душ треба 1.603 долярів на рік і що безпечно та в деякій вигоді (т. зв. мінімум здоровля і конфорту) така родина моглаби вижити лие за 2.244 доляри. Правда, що з того часу ціни трохи зменшилися, але-ж бачимо, що навіть в найліпшім році 1918 пересічний майнерський заробіток не дорівнював тому мінімум, яке потрібне для самого „істнованя". В тім-же році, коли було аж 249 робочих днів, навіть розмірно невелика група майнерів, що працюють при маинах і зайняті кождого робочого дня, заробили за рік по пятьсот долярів менше, як требаби для здоровля і вигоди. Можна сказати, що нема майнера, котрий мігби жити „здорово і в вигоді" і що велика більшість американських вуглекопів не може навіть „істнувати".

Звичайно в вуглевих округах та майнерських „кемпах" копалня є едине жерело заробітку. В ті дни, коли воня закрита, майнер не має навіть случайної можливости заробити що-небудь деинде. Здебільша немає на місце инших індустрій, де-б прочі члени родини, особливо женщини, могли мати роботу та піддержати сімю. Ціла родина мусить жити на роботі та заробітках батька в копальни і звиш лятьсот тисяч таких майнерських родин мусить терпіти недостаток а той нужду.

Що два роки рішається питання заробітної плати в майнах і що два роки те рішенне викликає конфлікти і боротьбу. Та не дивлючись на всі заступки, які робітники здатні здобути, їхне становище в вугільній промисловости мало поправитися, доки ціла індустрія зорґанізована так безтолково як тепер, без уваги як потреби косумції, без нормовання продукції і без права робітників „на працю і на життє". В економічній орґанізації вугльної індустрії зретою інтересована вся публика.

БЕЗРОБІТТЄ В ЕВРОПЕЙСЬКИХ КРАЯХ.

В порівнанню з попереднім роком безробіттє зменшилося у Франції Белгії, Німеччині, Чехословаччині і Ірляндії. Заробітні відносини погіршилися в Анґлії, Італії, Швайцарії, Голяндії. Данії, Швеції і Норвеґії.

В Анґлії на початку сего року робітничі юніони налічували в своїх рядах звиш два міліони безробітних. 1,934,030 осіб, або-ж шеста частина всего анґлійського робітництва, не мали зовсім роботи і окрім того 315-760 робітників правильно працювали лиш „короткий час". Особливо в копалнях зеліза, в зелізній і сталевій індустрії, в фабриках чобіт і черевикв та серед моряків і портових робітників безробіттє все ще поширюється. Зменшається воно лише в Ірляндії, за виїмком корабельних і механічних промислів і механічних промислів та будівництва, в якім все ще не має роботи більш як в четвертина робітників.

В французькій промисловости праця іде майже нормально. Лиш 17.404 робітники були записані в січни в бюрах посередництва праці як шукаючі роботи; десять тисяч одержувало допомогу з державних і міських фондів.

В порівнанню з осеню минулого року число безробітних в Белгії зменшилося з 17 на 13 процент. Робота почалася в скляній, химічній, ткацькій і кравецькій індустрії і в транспорт. Та все ще звиш сто тисяч робтників або зовсім без роботи або лиш на частинних заробітках.

В Голяндії відносини неустанно погіршуються. Безробітте захопило всі головні промисли. 82.437 безробітних зареєстровано на початку року і нема сумніву, що доси їх число збільшилося.

В Німеччині помітно було на початку року деякий застій в індустрії, який одначе приходить звичайно в ту пору. Та взагалі не цілих півтораста тисяч безробітних (здебільша в хліборобстві і будівельних промислах) — для індустріяльної Німеччини число зовсім невелике.

Поруч з Анґлією найгірші відносини панують в Італії: близько пів міліона робітників зовсім безробітних і близько півтораста тисяч рацює лиш не цілий час. Серед безробітних нужда, так як навіть невелику допомогу дістає лише четверта часть, а три четвертих не має ніяких засобів до життя.

NEW YORK, N. Y.

Повідомляється всіх членів Українського Американського Клюбу, що збори відбудуться о годині 8-ій вечером, в середу, 26. цвітня в Укр. Нар. Домі, саля ч. 1. Проситься всіх, котрі хотять вступити до клюбу, прибути.

Укр. Амер. Клюб.